

Hírlevél 2007/8.

- **DRUGNET EUROPE 59**
- **UTAZÁSI BESZÁMOLÓ - A DROGFOGYASZTÁS PREVALENCIA ÉRTÉKEI A NORMÁL NÉPESSÉGBEN**
- **UTAZÁSI BESZÁMOLÓ - FOGÁS-VISSZAFOGÁS MÓDSZERTANI KONFERENCIA**
- **PROBLÉMÁS DROGFOGYASZTÓK SZÁMA CHAPMAN BECSLÉSSEL**

Megjelent az EMCDDA hírlevele, a Drugnet Europe legújabb, 59. száma.

A kiadvány vezércikke a kábítószer-bűnözés nemzetközileg is elfogadott fogalmi meghatározásáról szól, mely az első lépés a módszertan kialakításához, ami lehetővé teszi a jelenség leírását, és az alkalmazott stratégiák hatásainak vizsgálatát. Az adatok szerint a kábítószerrel kapcsolatos törvénysértések száma 2000 és 2005 között a legtöbb tagállamban emelkedett, azonban az adatgyűjtési és jelentési rendszerekben is sok az eltérés. A közös definíció kialakításának 2007 a határideje az EU aktuális akcióterve szerint, amely dokumentumban fontos szerepet kap a kábítószer-bűnözés megelőzése is.

Új szakmai ajánlások jelentek meg terápiás közösségek számára a legutóbbi szlovéniai konferencián, kapcsolódó linkek a hírlevélben.

Szó esik az EMCDDA új kezdeményezéseiről, a Fonte projektről, ami az egész európai droghelyzetről képet adó on-line adatbázis és a készülő, kulcsindikátorokhoz kapcsolódó módszertani csomagról, mely elektronikusan szintén hozzáférhető lesz.

A Humán Papilloma Vírus elleni megelőző oltás bejegyzése újra felhívja a figyelmet arra, hogy a kezelőhelyeknek nagy szerepük van a tudatosság növelésében, különösen a prostituált drogfogasztók körében.

A fogyasztási trendek változásának követése érdekében végzett első E-POD vizsgálat véget ért, a hallucinogén gombák világát középpontba állító kutatásról a Célpontban a kábítószer 16 is beszámolt. A következő vizsgálat tárgya a GHB (gamma-hidroxi-vajsav).

Két írás foglalkozik a nemzetközi szintű drog-koordinációval, a portugál nemzeti kábítószer-koordinációs intézet a nyugat-afrikai együttműködést sürgeti, melytől a kokain Európába áramlásának lassulását várják. A másik írás az európai és a nemzetközi intézmények együttműködésének fejlődésére irányuló legutóbbi lépéseket taglalja, kiemelve, hogy a témának a jövőben az EMCDDA teljes konferenciát szentel.

A hírlevél angol nyelven az EMCDDA honlapján hozzáférhető:

<http://www.emcdda.europa.eu/index.cfm?fuseaction=public.Content&nNodeID=411&sLanguageISO=EN> ■

	<p style="text-align: center;">UTAZÁSI BESZÁMOLÓ LISSZABONBÓL A drogfogyasztás prevalencia értékei a normál népességben éves szakértői értekezlet EMCDDA, Lisszabon, Portugália 2007. 06. 28-29.</p>
<p style="text-align: center;">Nyírády Adrienn - Nemzeti Drog Fókuszpont</p>	

A szakértői találkozón bemutatásra kerültek az elmúlt évek összesített prevalencia adatai, a diagrammok jól szemléltették az egyes országok fertőzöttségi helyzetét összeurópai viszonylatban.

Az EMCDDA populációs vizsgálatokkal foglalkozó munkatársai nagy hangsúlyt fektettek a kokainhasználat, a politoxikománia és az intenzív kannabisz-használat feltérképezésére. Ez jelentette egyrészt a már rendelkezésre álló kutatási adatok összegyűjtését, másrészt új kérdéssorok, adatfelvételi lehetőségek kidolgozását.

A módszertani kérdéseket folytatva előadás hangzott el az ESPAD módszertanában végrehajtott változtatásokról, azok teszteléséről és eredményeiről.

Emellett a tagországok szakértői beszámoltak a legújabb kutatásokról, a felmerült problémákról és a jövőbeli tervekről. A belga és a görög kutató a receptre kapható, vagyis legálisan hozzáférhető gyógyszerek visszaélészerű használata és a pszichés problémák közötti összefüggésekre tért ki részletesen.

Az EMCDDA ösztönzi a különböző drogok hozzáférhetőségének, valamint az intenzív kannabisz-fogyasztásnak a méréséhez kidolgozott kérdéssorok alkalmazását a nemzeti kutatásokban. Azonban azt is figyelembe veszi, hogy több tagállamban, mint pl. Magyarországon is, a normálnépességben végzett kutatásokban olyan alacsony az illegális szerhasználat prevalencia értéke, hogy ezek a specifikus kérdések nem hoznak eredményt.

Az EMCDDA által kidolgozott kérdéssorok, illetve a többi tagországban készült új kutatás módszertana és eredményei hasznosíthatók a hazai populációs felmérések összeállítása során. ■

	<p style="text-align: center;">UTAZÁSI BESZÁMOLÓ ANGLIÁBÓL Fogás-visszafogás módszertani konferencia Reading, UK, University of Reading, Alkalmazott Statisztika Tanszék 2007.07.10-14.</p>
<p style="text-align: center;">Horváth Gergely - Nemzeti Drog Fókuszpont</p>	

A konferencián a fogás-visszafogás elméleti módszerei és azok alkalmazási területeit érintő legújabb fejlesztések kerültek bemutatásra. Résztvevők a fogás-visszafogás becslési eljárás matematikus fejlesztői és az alkalmazási területek (biológia, epidemiológia) képviselői voltak.

A fogás-visszafogás módszere kezdetben csupán a biológusok számára kínált egy viszonylag egyszerű statisztikai módszert a természetben megjelenő rejtett populációk (halak, ragadozók) nagyságának becslésére. A statisztika módszertanának és adatbázis-kezelő szoftvereinek rohamos fejlődése lehetővé tette a becslési eljárás egyre szélesebb kiterjesztését. A rejtett populáció becslését a biológia mellett az epidemiológia és a társadalomtudományok vezették be, elsősorban olyan populációk becslésére, amelyek felmérése gyakorlati problémába ütközik, pl. hajléktalanok, droghasználók, bűnözők.

A módszer lényege, hogy vagy különböző adatbázisok metszete alapján, vagy egy

populáció időben többször ismétlődő mérése alapján becslést tesz a mintába nem kerültek létszámára, mégpedig a mintába kerülés valószínűsége alapján.

A konferencia előadásai elsősorban a becslési eljárások formális matematikai összehasonlításáról, fejlesztési irányairól szóltak. Másodsorban az előadások között voltak olyanok, melyek az alkalmazás egyes területeit mutatták be.

Általánosságban elmondható, hogy a matematikai statisztika kevesebb figyelmet fordít az adatok begyűjtésének körülményeire, jobban érdeklődik egy korábbi, már többször felhasznált adatbázis újabb és újabb elemzése iránt, mely lehetőséget kínál a különböző log-lineáris elemzések, becslési eljárások összehasonlítására.

A megismert és papíron bemutatott képletek alkalmazása korlátozott. A gyakorlatban ugyanis a kutatók szembesülnek az adatgyűjtés problémáival és a bemutatott matematikai módszerek komplexitásával. A különböző becslési eljárások eltérései viszonylag alacsonyak, ugyanakkor a gyakorlati felhasználó számára olykor megterhelő kihívást jelentenek.

A fentiekből következően élénkebb érdeklődést váltottak ki azon előadások, melyek nagyobb hangsúlyt helyeztek az adatkészlet kiépítésének körülményeire és az elemzéshez szükséges eljárás kapcsolatára.

Különösen figyelemre méltó egy törökországi kezdeményezés, mely a Hepatitis C vírussal kapcsolatos megbetegedések számára tett becsléseket, mert ennek a módszernek az implementálása hazánkban is eredményes lehet.

A konferencián több előadás is foglalkozott a problémás kábítószer-fogyasztók létszámának becslésével, a becslési eljárás bemutatásával. A nemzetközi tapasztalatok jó példával szolgálhatnak arra, miként lehet a problémás szerhasználók létszámára tett becsléseinket pontosítani, továbbfejleszteni.

A rejtett populáció nagyságára vonatkozó becslési eljárások nem csupán a problémás drogfogyasztók számának meghatározására irányulhat. Elgondolkodtató a módszer kiterjesztése az epidemiológia más rejtett területeire (vírusos fertőzések: HBV, HCV) is. Ennek megvalósítása azonban összetettebb feladat, komplexebb nyilvántartási adatbázist és alaposabb statisztikai felkészültséget igényel. ■

PROBLÉMÁS DROGFOGYASZTÓK SZÁMA – CHAPMAN BECSLÉSEL

A magyarországi problémás kábítószer-fogyasztók létszámára vonatkozó becslés, melynek eredményét a Nemzeti Drog Fókuszpont 2006-os éves jelentésében közli, a fogás-visszafogás két adatkészletre épülő ún. Lincoln-Petersen módszerrel történt.¹ A fent ismertetett konferencián több más módszer is bemutatásra került. Az alábbiakban az ún. Chapman módszert alkalmazva a becslést megismételjük az említett tanulmány adataival.

A Chapman formulának előnye a korábbihoz képest a kisebb torzítás és variancia, valamint, hogy nincs rá hatással, ha valamelyik érték 0. Alkalmazásának korlátja – a Lincoln-Petersen képlethez hasonlóan – hogy az elemzett adatbázisokat függetlenként kezeli és a populációt zártnak tekinti, azaz nem veszi figyelembe a költözést, halálozást.

A 2005. évi rendőrségi és egészségügyi nyilvántartásban szereplő, opiát, amfetamin, kokain és MDMA származékokat használó személyek száma rendezve fogás – visszafogás módszer alkalmazása érdekében, ahol az n01 a rendőrségi, az n10 az egészségügyi, az n11 mező pedig mindkét adatbázisban szereplő személyek számát mutatja.

¹ Elekes Zs., Nyírády A. (2006). A problémás drogfogyasztás elterjedtségének becslése. Nem publikált tanulmány.

n	1	0	n_{1+}
1	84	1300	1384
0	1385	rejtett népesség	
n_{+1}	1469		

A korábban már megismert Lincoln-Petersen becslési formula helyett a Chapman formulát alkalmazva a következő eredményre jutunk:

Chapman becslési formula

$$N^{\wedge}_{(Chap)} \approx \frac{(n_{1+} + 1)(n_{+1} + 1)}{n_{11} + 1} - 1$$

$$Var(N^{\wedge}_{Chap}) = \frac{(n_{1+} + 1)(n_{+1} + 1) n_{10} n_{01}}{(n_{11} + 1)^2 (n_{11} + 2)}$$

$$SE(N^{\wedge}_{Chap}) = \sqrt{Var(N^{\wedge}_{Chap})}$$

$$95\% \text{ CI} = N^{\wedge}_{Chap} \pm 1.96 \times SE(N^{\wedge}_{Chap})$$

Összes problémás droghasználó száma: $N^{\wedge}=23952$

Standard hiba : $SE(N^{\wedge}_{Chap})=2429$

95%-os megbízhatósági szint mellett a megbízhatósági intervallum:
95% CI= 19191 – 28713

A két becslési eljárás eredménye szinte teljesen azonos, összehasonlítva :

	Lincoln-Petersen	Chapman
Rejtett populáció	21435	21183
Teljes populáció	24204	23952
Standard hiba	2485	2429
Konfidencia intervallum (CI)	19333-29075	19191-28713

Következtetésként elmondható, hogy a becslési formulák eltérései alacsonyak. A hazai ismerté vált rendőrségi és kezelési adatok alapján két adatkészleten alapuló pontosabb becslést nem tehetünk. A nagyobb statisztikai pontosság elérésének több útja is lehet: újabb adatkészletek hozzáillesztése vagy a már ismert adatbázisok időben ismétlődő rögzítése alapján komplex log-lineáris elemzés. Az átfogóbb becslési módszerek ugyanakkor nem helyettesíthetik az adatgyűjtés minőségi javítására irányuló törekvéseket. ■